

Motion till riksdagen 2009/10:Sf4

av **Kalle Larsson m.fl. (v)**
med anledning av prop. 2009/10:31

Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar att avslå förslaget till lag om ändring i lagen om särskild utlänningskontroll.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i rådet bör stödja kommissionens förslag till reviderade skyddsgrunds- och asylprocedurdirektiv i syfte att stärka de asylsökandes rättigheter.

2 Inledning

Det angivna huvudsyftet med skyddsgrundsdirektivet är dels att garantera att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka personer som har ett verkligt behov av internationellt skydd, dels att garantera att en miniminivå av förmåner är tillgängliga i alla EU:s medlemsstater. Medlemsstaterna har rätt att behålla eller införa förmånligare bestämmelser för tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som ansöker om internationellt skydd i en medlemsstat.

Asylprocedurdirektivet är ett led i att uppnå ett gemensamt asylsystem i EU och innehåller att antal grundläggande principer och garantier som medlemsstaterna ska se till är uppfyllda i de nationella asylförfarandena. Det handlar bl.a. om rätten att få sin asylansökan prövad, rätten att stanna kvar i landet under prövningen, rätten till information, rätten till biträde och tolk samt rätten att muntligen få framföra sina asylskäl. En mycket viktig rättighet som garanteras i direktivet är rätten till ett effektivt rättsmedel.

Fel! Okänt namn på

3 Sveriges underlåtelse att i tid införliva direktiven

Skyddsgrundsdirektivet skulle ha införlivats av medlemsstaterna senast den 10 oktober 2006. Utredningen om anpassningen av den svenska lagstiftningen till direktivet (SOU 2006:6) överlämnades till regeringen den 19 januari 2006. Asylprocedurdirektivet skulle ha införlivats senast den 30 april 2008. Utredningen om anpassningen av den svenska lagstiftningen till detta direktiv (SOU 2006:61) överlämnades till regeringen i juni 2006.

Sverige fälldes genom en dom, meddelad av EG-domstolen den 14 maj 2009, för sin underlåtenhet att införliva skyddsgrundsdirektivet. Även om Sverige inte fällt för den saken i EG-domstolen har vi brutit mot förpliktelserna att i tid införliva asylprocedurdirektivet.

Anledningen till detta anmärkningsvärda dröjsmål lär enligt uppgift vara regeringens starka önskemål om att tillgodose Sakerhetspolisens krav på instansordningen i säkerhetsärenden, dvs. att domstolsprövning ska vara utsluten i dessa ärenden som i stället ska prövas av regeringen i andra instans, trots att detta sannolikt utgör ett felaktigt genomförande av asylprocedurdirektivet.

4 Regeringens förslag bryter mot EG-rätten

Regeringen föreslår att Sakerhetspolisen – utan möjlighet till överprövning – ska besluta om en asylsökande ska ha rätt till domstolsprövning eller om ärendet ska anses som ett kvalificerat säkerhetsärende och därmed avgöras av regeringen i sista instans.

Definitionen av ett kvalificerat säkerhetsärende är att utvisning får ske om ”det är särskilt påkallat av hänsyn till rikets säkerhet” eller ”det med hänsyn till vad som är känt om utlänningens tidigare verksamhet och övriga omständigheter kan befaras att han eller hon kommer att begå eller medverka till terroristbrott enligt 2 § lagen om straff för terroristbrott eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott”. Det är som sagt Sakerhetspolisen som har oinskränkt tolkningsrätt beträffande detta rekvisit. Man torde kunna utgå från att säkerhetspolisen kommer att klassificera så gott som samtliga säkerhetsärenden som kvalificerade.

Sakerhetspolisen har i remissyttrande uppgivit att uppgifter som man erhåller från andra länders säkerhets- och underrättelsetjänster vanligtvis lämnas med förbehållet att mottagande underrättelsetjänst inte får lämna uppgiften vidare till nationella myndigheter, vilket innebär att uppgiften inte heller kan lämnas till domstol. Detta kan förefalla överraskande mot bakgrund av att den internationella jämförelse som gjorts i lagstiftningsärendet gav vid handen att tre av sex granskade länder, nämligen Nederländerna, Tyskland och Schweiz, har samma instansordning i säkerhetsärenden och vanliga asylärenden med rätt till domstolsprövning för båda kategorierna.

I en reservation av Magda Ayoub (kd), Sten De Geer (v) och Ragnhild Pohanka (mp) till slutbetänkandet av Kommittén om ny instans- och processordning i utlänningsärenden (SOU 1999:16) s. 612 anfördes följande:

Företrädare för Säkerhetspolisen har för kommittén redogjort för handläggningen av ärenden enligt lagen om särskild utlänningskontroll. Därvid framkom att säkerhetspolisen mycket ofta hade för motparten hemliga kontakter med beslutsmyndigheten innan man officiellt anhängiggjorde ärendet. Vid dessa kontakter diskuterades vilken bevisning som krävdes för att yrkandet om avlägsnande skulle bifallas. Säkerhetspolisen ansåg detta vara en smidig och praktisk handläggning som man var angelägen att bibehålla. Vi anser den vara ytterst betänklig och i strid mot grundläggande rättsprinciper och utgöra ett mycket starkt skäl varför förvaltningsdomstolar bör få ansvaret för även dessa ärenden.

Det finns två mycket starka skäl till varför det är nödvändigt att rätten till prövning i domstol gäller också i alla säkerhetsärenden. Det första skälet kan enklast skrivas med namnen Ahmed Agiza och Mohammad Zery. Den dåvarande regeringens beslut om utvisning av dessa två egyptiska medborgare som påstådda säkerhetsrisker har ådragit Sverige internationell skam och vanära utan motstycke och upprepade fällningar av FN-organ satta att övervaka de mänskliga rättigheterna. Fallet illustrerar nästan övertydligt varför regeringen är en utomordentligt olämplig instans för att fatta dessa ytterst grannliga judiciella beslut. Att en borgerlig regering inte har en bättre förmåga att hantera dessa ärenden demonstrerades 2008 med utvisningen av Abderazzak Jabri till tortyr i Marocko.

Det andra skälet är att alla asylsökande enligt asylprocedurdirektivet garanteras effektivt rättsmedel inför domstol. Denna rätt saknar undantag, och även den som klassificerats som s.k. säkerhetsärende har således en oinskränkt rätt till domstolsprövning. Regeringen hänvisar i propositionen till artikel 64 i EG-fördraget. Enligt den ska medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten inte påverkas av åtgärder som rör visering, invandring, asyl och annan politik som rör fri rörlighet enligt EG-fördragets avdelning IV. Eftersom undantaget från rätten till domstolsprövning gäller en begränsad kategori anser regeringen att det är tillåtet med stöd av artikel 64. Tunga remissinstanser som Kammarrätten i Stockholm, Advokatsamfundet och Lunds universitet har intagit en motsatt ståndpunkt. Kammarrätten anser att det inte är möjligt att med hänvisning till artikel 64 i EG-fördraget göra undantag för den enskildes rätt till domstolsprövning i säkerhetsärenden i fall där en asylansökan prövas. Enligt Lunds universitet gäller artikel 64 endast för att "förebygga överhängande faror", vilket det inte är fråga om i detta fall. Om regeringens förslag att eliminera överprövning i domstol för kvalificerade säkerhetsärenden vinner gehör hos lagstiftaren riskerar relevanta fall att bli föremål för EG-domstolens prövning.

Riksdagen bör avslå propositionens förslag till lag om ändring i lagen om särskild utlänningskontroll. Detta bör riksdagen besluta.

Fel! Okänt namn

5 Kommissionens förslag till reviderade skyddsgrunds- och asylprocedurdirektiv

Kommissionen har den 21 oktober 2009 presenterat förslag till reviderade skyddsgrunds- och asylprocedurdirektiv. De förändringar som föreslås innebär genomgående viktiga förbättringar av de asylsökandes rättigheter, t.ex.

- ? att privata aktörers möjlighet att bereda skydd mot förföljelse bara ska beaktas om dessa är villiga och i stånd att ge ett varaktigt skydd
- ? att hänvisning till inre flyktalternativ aldrig kan vara aktuellt om inte vederbörande kan nå området på ett lagligt och säkert sätt
- ? att genusaspekter ska tillmätas väsentligt ökad betydelse vid flykting-skapsbedömningen
- ? att flyktingdefinitionen utvidgas till att omfatta förföljelse på grund av vanlig kriminalitet om staten inte ger skydd mot denna på grund av skäl i definitionen
- ? att de som får uppehållstillstånd som övriga skyddsbehövande i stort sett ska erhålla samma ekonomiska och sociala förmåner som de som erhåller flyktingstatus
- ? att möjligheten att avvisa asylsökande genom ett särskilt förfarande vid gränsen utan att direktivens rättssäkerhetsgarantier gäller, ska tas bort
- ? att alla myndighetspersoner som kan komma i kontakt med asylsökande inklusive gränsvakter måste ha fått nödvändig utbildning och nödvändiga instruktioner för att hantera asylansökningar
- ? att asylsökande ska ha rätt att få en läkarundersökning utförd för att styrka lämnade uppgifter om tidigare förföljelse
- ? att beslutsmyndigheten i de fall det finns skäligen anledning att anta att den asylsökande lider av posttraumatiskt stressyndrom, efter samtycke av den sökande, ska se till att en medicinsk undersökning utförs
- ? att listan över säkra ursprungsländer avskaffas.

Den svenska regeringen bör verka i rådet för att stödja kommissionens förslag till reviderade skyddsgrunds- och asylprocedurdirektiv i syfte att stärka de asylsökandes rättigheter. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Stockholm den 22 oktober 2009

Kalle Larsson (v)

Marianne Berg (v)

Josefin Brink (v)

LiseLotte Olsson (v)

Torbjörn Björnlund (v)

Egon Frid (v)